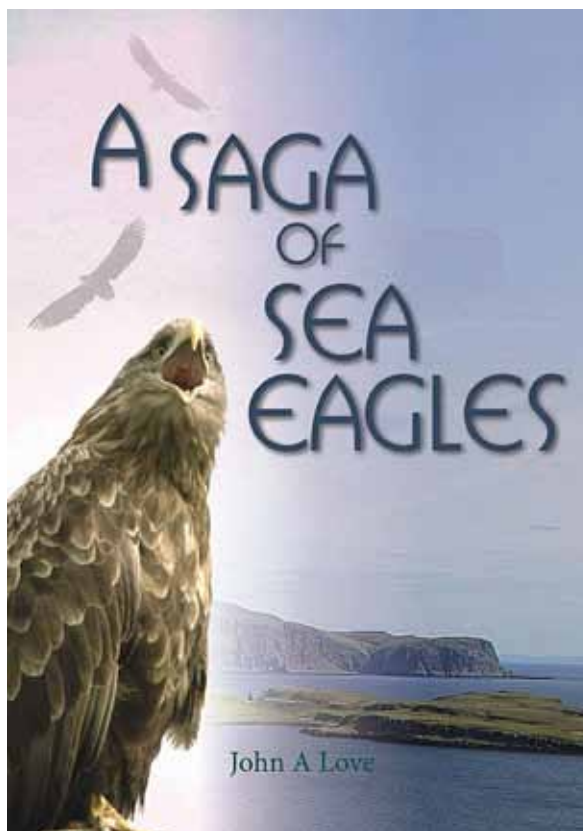

Sāga par jūras ērgli

Kad manā e-pasta kastē iekrita biedrības valdes priekšsēdētāja pārsūtīta vēstule no Skotijā bāzētās izdevniecības “Whittles publishing” ar lūgumu recenzēt grāmatu, kuras nosaukumu varētu latviskot kā “Sāga par jūras ērgļiem”, nodomāju, ka šis būtu jauks svētdienas pēcpusdienas darbiņš. Nopelnīt grāmatas kopiju un pie viena gūt plašāko no viena avota pieejamo priekšstatu par, iespējams, veiksmīgāko putnu reintrodukcijas projektu Eiropā – jūras ērgļa atkalieviešanu Skotijā – nebūtu slikti! Vienā ziņā tomēr sapriecājos pārāk ātri – pārbagātības ar faktiem dēļ šī grāmata nebija izlasāma vienā dienā, tomēr laiks, ko pie tās pavadīju, noteikti bija tā vērts.

Lai izgaismotu kontekstu un tomēr nelaupītu jums interesi grāmatu izlasīt pašiem, pieminēšu, ka Skotija ir starp tām Eiropas zemēm, kurās jūras ērgļi mērķtiecīgas iznīdēšanas kampaņas rezultātā kā ligzdotāji izzuda pilnībā – pēdējais ligzdošanas gadījums bija zināms 1916. gadā. Tam, kas notika laikā līdz 1985. gadam, kad atkal tika novērots sekmīgs ērgļu ligzdošanas gadījums, arī ir veltīta lielākā daļa šīs grāmatas.

Grāmatas autors Džons Lavs (*John Love*) ir ērgļu cilvēks ar lielo burtu. Stāvējis klāt šīs sugas reintrodukcijas programmai gandrīz no tās pirmsākumiem, viņš pārskatam par sā, ar pārtraukumiem, vairāk nekā 50 gadu ilgušā projekta vēsturi ir izvēlēties ļoti personisku pieeju. Lai gan grāmatas galvenais varonis ir putns, stāsts lielā mērā ir arī par cilvēkiem – daļēji balstīts uz paša un līdzcilvēku piezīmēm, kas tiek citētas oriģinālajā tekstā, ar daudzām atsaucēm uz iesaistīto cilvēku biogrāfiskajiem faktiem, plaši ilustrēts ar autora zīmējumiem un fotogrāfijām. Savukārt, runājot par putniem, – lai sniegtu pēc iespējas pilnīgāku priekšstatu par jūras ērgļiem, autors ir iztirzājis šīs sugas vēsturi britu salās, tās lomu folklorā, kā arī saistošā valodā sniedzis ieskatu jūras ērgļa un ģints *Haliaeetus* (kopumā astoņu sugu) ekoloģijā. Lai gan likās, ka šos putnus pazīstu gana labi, atzišos, ka uzzināju daudz ko jaunu.

Kaut gan šobrīd Latvijā netiek skaļi runāts par sasāpējušām sugu reintrodukcijas vajadzībām, nevar izslēgt, ka nākotnē kas līdzīgs kļūs aktuāls arī pie mums (vismaz augošā jūras ērgļu populācija šai ziņā ļauj mums atslābt). Grāmatu noteikti ir vērts izlasīt kā ļoti iedvesmojošu piemēru tam, kā no sākotnēji drosmīgas un labā nozīmē trakas idejas izaug labi saplānots un mērķtiecīgs darbs vairākos etapos, kurā iesaistīti daudzi cilvēki divās valstīs (Skotijā un ērgļu donorvalstī Norvēģijā) un kas pārsteidz ar savu vērienu (putnu transportēšanā jau vairākas desmitgades atbalstu sniedz britu Karaliskie gaisa spēki) un sistemātiskumu. Grāmata ir pārbagāta ar faktiem – detalizēti attēlotas dažādās šā darba fāzes (ievesto putnu skaits, to turpmākie likteņi) –, kas gan brīžiem nenāk par labu vieglai lasāmībai – ievesto un vēlāk ligzdot uzsākušo ērgļu radu rakstu uzskaitījums palaikam samulsinās pat rūdītu tolkinistu. Domājams, ka uz augstās detalizācijas un plašā faktu klāsta rēķina ir norak-

stāmas arī nedaudzās pārrakstīšanās kļūdas, kurām uzdūros, tomēr grāmatai tas noteikti ir nebūtisks trūkums.

Šāda rakstura darbos es parasti ar lielu interesi meklēju nodaļu “Kas notiek tālāk” vai “Kopš tā laika” (*Further developments*). Biju priecīgs to atrast arī šeit – grāmatas beigu daļā iekļauts aktuālākais pārskats (publikācija izdota 2013. gadā) par nākamajiem sugas reintrodukcijas posmiem Skotijas austrumu daļā, kā arī sniegts ieskats par līdzīgu reintrodukcijas darbu Īrijā. It īpaši pēdējā no vietām šis darbs nav rozēm kaisīts – kāpēc tā, izlasiet paši!

JĀNIS ĶUZE,
janis.kuze@ldf.lv

P.S. Tiem, kas to ir dzirdējuši un varbūt par to pabrīnījušies, – grāmata izlasījuši, beidzot uzzināsiet, no kurienes ir cēlusies britu putnu vērotāju aprindās bieži lietotā šīs sugas iesauka – “lidojošās šķūņa durvis”.